

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

УДК 347.73

Галина Андрущенко *

СКЛАДОВІ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

У статті приділено увагу складовим бюджетного законодавства таких зарубіжних країн як Франція, Німеччина, Канада, США, Данія, Нова Зеландія, Швеція, Фінляндія. Наводяться окремі положення конституцій та інших нормативних актів вказаних держав, що стосуються бюджетної сфери, формулюються пропозиції стосовно удосконалення бюджетного законодавства України.

Ключові слова: бюджетне законодавство, складові бюджетного законодавства, конституція, бюджет, закон про бюджет.

Андрущенко Г. С. Составляющие бюджетного законодательства зарубежных стран.

В статье уделено внимание составляющим бюджетного законодательства таких зарубежных стран как Франция, Германия, Канада, США, Дания, Новая Зеландия, Швеция, Финляндия. Приводятся отдельные положения конституций и других нормативных актов данных государств, касающиеся бюджетной сферы, формулируются предложения по усовершенствованию законодательства Украины.

Ключевые слова: бюджетное законодательство, составляющие бюджетного законодательства, конституция, бюджет, закон о бюджете.

Andrushchenko H. S. Components of budget legislation in foreign countries.

The article focuses on the components of the budget legislation of such foreign countries as France, Germany, Canada, the USA, Denmark, New Zealand, Sweden, Finland. Specific provisions of the constitutions and other normative acts of the said states concerning the budgetary sphere are given, formulated proposals to improve the legislation of Ukraine.

Keywords: budget legislation, components of budgetary legislation, constitution, budget, budget law.

Актуальність теми та стан її дослідження. Бюджетне законодавство є важливою частиною фінансового законодавства України, що має свої особливості та склад. Як фінансове, так і бюджетне законодавство постійно змінюється, удосконалюється з урахуванням розвитку відповідних правовідносин та досвіду зарубіжних країн.

Аналізу бюджетного законодавства України, його складовим приділяли увагу представники фінансово-правової науки, зокрема Л. К. Воронова [1], О. П. Орлюк [10], О. А. Музика-Стефанчук [9], М. П. Кучерявенко [1] та інші вчені, окреслюючи ці питання у підручниках, навчальних посібниках, коментарях до Бюджетного кодексу України. У той же час особливості зарубіжних нормативних актів, що регулюють бюджетні правовідносини, в працях науковців комплексно не досліджувалися. Історія показує, що не розуміючи сутності бюджетного законодавства країн із розвинутою економікою, неможливо чітко орієнтуватися в наявних проблемах, визначити напрями запозичення їх позитивного досвіду та сформулювати теоретичні висновки і пропозиції щодо удосконалення нормативно-правових актів, що стосуються бюджетних питань в Україні на сучасному етапі. Зазначене вказує на актуальність обраної теми.

Метою даної статті є аналіз бюджетного законодавства зарубіжних країн, окреслення його складових та формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання питань бюджетної сфери в Україні. Оскільки в монографії «Бюджетне законодавство України: проблеми становлення та розвитку» [11, с. 114–122] нами частково було висвітлено норми конституцій зарубіжних країн, які стосуються бюджетної сфери, то у даній публікації ми зупинимося лише на тих питаннях, які в ній не розкриті. Отже ми приділимо увагу окремим

конституційним нормам, а також іншим складовим бюджетного законодавства Франції, Німеччини, Канади, США, Данії, Нової Зеландії, Швеції, Фінляндії.

Виклад основного матеріалу. У зарубіжних країнах, як і в Україні, до бюджетного законодавства відносяться Конституція та інші нормативні акти, в яких містяться норми з питань бюджету. У більшості конституцій зарубіжних країн йдеться про особливості бюджетного процесу, повноваження відповідних суб'єктів у даній сфері, оскільки саме від чіткості і незмінності цих норм залежить своєчасність прийняття бюджету держави, його якість. Але таких норм небагато, вони в основному стосуються лише загальних питань бюджету, які в подальшому деталізуються в окремих нормативних актах, зокрема у кодексах, декретах, органічних законах тощо.

Так, у Франції в Конституції 1958 року лише три статті безпосередньо регулюють відносини у сфері бюджетного процесу (ст.ст. 34, 39, 47).

У частині 5 статті 34 Конституції Франції зазначається, що фінансові закони визначають доходи та витрати держави з урахуванням умов та застережень, передбачених органічним законом; а у статті 39 йдеться про те, що в першу чергу на розгляд Національних зборів представляються законопроекти про державний бюджет і про фінансування соціального забезпечення [7]. Отже у самій Конституції Франції йдеться про важливу складову бюджетного законодавства даної держави – Органічний закон, а також визнано першочерговість прийняття закону про державний бюджет.

Дуже складним та деталізованим є бюджетне законодавство Федеративної Республіки Німеччини. Основний закон або Конституція 1949 року визначає роль ключових суб'єктів у бюджетних процесах, детально окреслює відповідні фіскальні обов'язки самої федерації та земель. На відміну від законодавства інших зарубіжних країн, у тому числі й України, у Конституції Німеччини дуже чітко деталізовані загальні принципи бюджетного процесу.

Так, до принципів бюджетного процесу Конституцією Федеративної республіки Німеччини віднесено: щорічність бюджету; своєчасність прийняття бюджету (до початку чергового року); незв'язаність доходів і витрат з цільовим призначенням; консолідації (всі доходи і витрати повинні бути включені в один закон про бюджет); забезпечення економічної рівноваги (при складанні бюджету необхідно враховувати цілі макроекономічної стабільності); збалансованість бюджету (розуміється в буквальному сенсі: у разі бюджетного дефіциту до запланованих доходів додаються запозичення в обсязі, що відповідає величині витрат, включаючи обслуговування боргу); обмеження на зміст закону про бюджет на черговий рік (він не повинен містити норми, які не відносяться до характеру даного документа (ст. 110); бюджетна автономія для бюджетів всіх рівнів влади [7]. Окрім цього Конституція встановлює, що Федерація та землі самостійно готують, приймають та виконують власні бюджети (ст. 109) [7].

Конституційний акт Канади 1867 року (глави VI та VIII) визначає основні положення щодо бюджетних повноважень парламенту, у тому числі для прийняття асигнувань та податкових векселів, а також для затвердження державного боргу. Він встановлює конституційні принципи бюджетних відносин між федеральним та провінційними урядами, а також регламентує питання бюджетного процесу [21, с. 157].

Найбільшу кількість актів бюджетного законодавства мають США. Це пов'язано з тим, що Конституція США передбачає існування у кожному штаті власної Конституції, а також законодавства, що стосується бюджетного процесу. У той же час сама Конституція США 1789 року регламентує бюджетний процес, визначає принципи, що покладені в основу бюджетної системи.

Так, Конституцією США окреслено наступні принципи: бюджетної прозорості (чітко визначено роль виконавчих і законодавчих органів в управлінні бюджетом, забезпечується ефективний доступ громадськості до бюджетної документації (наприклад у розділі 8 йдеться про повноваження Конгресу щодо надання позик із бюджету, тощо) [4]; єдності й універсальності; специфічності (асигнування затверджуються за програмами, які розподілені між відомствами); збалансованості; стабільності (закон вимагає скорочувати бюджетний дефіцит в середньостроковій перспективі); результативності та підзвітності [21, с. 450–451].

Бюджетне законодавство Нової Зеландії складається із Конституційного акта 1986 року, який встановлює законодавчі повноваження Парламенту щодо бюджету та контролю державних фінансів [21, с. 312–313].

Досить цікавим є бюджетне законодавство скандинавських країн, таких як Данія, Норвегія, Фінляндія і Швеція. Так, у Конституціях Данії 1953 року [2], Фінляндії 1999 року [5], Норвегії 1814 року [3] та Швеції 1974 року [8] зазвичай окреслюється роль основних суб'єктів бюджетного процесу – парламенту та Уряду. Наприклад, у Конституції Фінляндії норми, що регулюють бюджетні відносини, виділені в окрему главу 7. Зокрема, у параграфі 83 вказаної глави зазначено, що Парламент затверджує на кожен фінансовий рік державний бюджет, який публікується у збірниках законодавства Фінляндії. Урядовий проект державного бюджету та пов'язані з ним інші пропозиції Уряду надаються на обговорення парламенту завчасно до початку фінансового року. Депутати парламенту можуть вносити пропозиції про включення до державного бюджету асигнувань або про прийняття іншого рішення у вигляді фінансової ініціативи. Державний бюджет схвалюється на пленарному засіданні парламенту у першому читанні після надання висновку фінансової комісії парламенту. Детальніше обговорення проекту державного бюджету в парламенті визначається регламентом парламенту. Якщо опублікування державного бюджету не вдається здійснити до настання нового фінансового року, урядовий проект бюджету діє як тимчасовий бюджет відповідно до того, що вирішить парламент [5]. У Парламентському акті Швеції (за статусом близький до конституційного закону, тому його можна вважати Конституцією), наявна окрема глава 9, що має назву «Фінансова влада». Як зазначається у даному акті, вищим органом державної влади Швеції є Риксдаг, який: приймає закони, в т.ч. бюджетні і податкові; в особі депутатів, обраних в Управління національного боргу, дає згоду на укладення державних позик; здійснює контроль за діяльністю правління Державного банку Швеції. Уряд спрямовує проект державного бюджету до Риксдагу (частина 6 глави 9). Риксдаг здійснює бюджетне регулювання на найближчий бюджетний рік або в зв'язку з особливими причинами на інший бюджетний період. При цьому він встановлює, якою сумою повинні обчислюватися державні доходи, і надає асигнування на певні цілі. Вони включаються в державний бюджет (частина 3 глави 9) [8].

Окрім конституційних актів складовими бюджетного законодавства зарубіжних країн є й інші документи. Як зазначалося вище, у Конституції Франції йдеться про існування Органічного закону. Органічний закон в українському розумінні має статус навіть не федерального закону, а швидше за все кодексу або конституційного закону.

Так, Органічний закон про Бюджет 2001 року є основним законом, що регулює бюджетні процеси у Франції, закладає принципи, що стосуються змісту, підготовки, прийняття та подання щорічних бюджетних законів держави. Його називають фінансовою конституцією, оскільки він є базовим (як зразок) щодо інших бюджетних законів, встановлює загальні принципи змісту, підготовки, виконання річного державного бюджету, обліку та звітності [21, с. 186–187]. Органічним законом передбачено, що щорічні бюджети повинні враховувати цілі та результати виконання закладених у них програм. Під програмою розуміються взаємопов'язані операції одного і того ж міністерства, які повинні мати чітко прописані завдання, визначені відповідно до суспільно значущих цілей, а також оцінку очікуваних результатів [21, с. 186–187]. Цікавим є те, що у французьких документах досить часто ототожнюють поняття «бюджет» і «закон про Державний бюджет» [18]. Для зручності вони використовуються як синонімічні поняття. Проте положення Органічного закону все ж таки вказує, що терміни мають різний зміст: бюджет розглядається як документ, що описує всі доходи й видатки, а закон про Державний бюджет – як акт, який уповноважує на акумулювання доходів і здійснення видатків. Варто відмітити, що у Франції, поряд із законом про Державний бюджет на відповідний рік (*loi de finances pour une année*), існують: 1) закон, що містить поправки до закону про Державний бюджет (*loi de finances rectificative*), який також називається «додатковий бюджет» або «уточнений закон про Державний бюджет» (*collectif budgétaire*). Він змінює висхідний закон протягом року у зв'язку зі змінами в економіці або в урядовій політиці. На практиці щонайменше один такий закон

приймається в кінці року для того, щоб надати законної сили допущеним протягом року переміщенням видатків за статтями бюджету і закріпити додатково отримані доходи; 2) закон про виконання бюджету (*loi de règlement*), який містить показники виконання Державного бюджету за рік, що минув, і приймається по закінченню бюджетного року, але до початку розгляду проекту бюджету на наступний рік, що дозволяє простежити динаміку бюджетних показників [16, ст. 1]. Практика прийняття змін до закону про державний бюджет існує і в нашій державі, а от замість закону про виконання Державного бюджету в Україні приймається звіт про його виконання.

Складовою бюджетного законодавства Франції також є Органічний закон про фінансування соціального забезпечення 1962 року, який регулює позабюджетні соціальні питання. А питання формування і виконання місцевих бюджетів регулюються Кодексом самоврядування. В Україні ж відсутній кодифікований нормативний акт, який би стосувався місцевого самоврядування. На відміну від французького законодавства, питання складання, розгляду, затвердження і виконання місцевих бюджетів визначає Бюджетний кодекс України.

Загалом Конституція Франції та два основні органічні закони супроводжуються ієрархічною системою законів та інших нормативних актів, що деталізують бюджетні процеси та процедури (Декрет про державний облік 1962 року, який окреслює обов'язки ключових учасників у бюджетних та бухгалтерських процесах; Закон про контроль за витратами 1922 року, який поставив суб'єктів фінансового контролю під управління Міністерства економіки, фінансів та промисловості, тощо) [21, с. 186].

Конституція Німеччини також доповнюється значною сукупністю законів та правилами, що стосуються бюджетних питань. Найважливіші закони про бюджет були прийняті у кінці 1960-х років: Закон про економічну стабільність і зростання (1967 р.); Закон про принципи бюджетної системи Федерації та її земель (1969 р.); Федеральний бюджетний кодекс (1969 р.); Закон про федеральну аудиторську палату (1985 р.); Закони про міжбюджетні відносини [21, с. 220]. Цікавим у бюджетному законодавстві Німеччини є наявність Закону про принципи бюджетної системи Федерації та її земель 1969 року, норми якого поширюються не лише на федеральний уряд, а й на уряди незалежних земель та всі органи місцевого самоврядування [13]. Тобто цей Закон встановлює загальні принципи, що застосовують рівні влади, і механізми координації бюджетної політики між усіма рівнями влади з метою формування єдиної національної бюджетної системи. На основі даного закону землі приймають власні бюджетні кодекси [21, с. 220–221].

Слід відмітити, що у Канаді спеціальний базовий закон відсутній. Бюджетний процес, крім Конституційного акта, про який йшлося вище, регламентується ще й трьома основними законами: Закон про фінансове управління 1985 року (визначає як загальні принципи, так і конкретні процедури щодо державного фінансового управління) [21, с. 157]; Закон про генерального аудитора 1977 року; Закон про федеративний бюджетний устрій 1985 року. Окрім цього наявні певні регламенти та традиції. Протягом останніх 20 років до законодавства, що стосується бюджету та бюджетних відносин, не було внесено жодних глобальних змін. Бюджет приймається у вигляді двох законодавчих актів: за його видатковою та доходною частинами, що характерно для країн з англосаксонською системою права. Але, на відміну від інших держав, у певних провінціях Канади існують закони про збалансованість бюджету (наприклад, провінція Нью-Брансвік прийняла Закон про фінансову відповідальність і збалансованість бюджету в 2006 році), в яких встановлюється «золоте правило» і вимога скорочення боргу по відношенню до ВВП [21, с. 158–159].

У США бюджетний процес, бюджетні відносини, як зазначалося вище, регламентуються Конституцією 1789 року та низкою законів, зокрема: Законом про боротьбу з дефіцитом 1905 року; Законом про бюджет, облік та звітність 1921 року (встановлює повноваження бюджетного бюро); Законом про бюджет Конгресу і про обмеження права Президента на блокування бюджетних витрат 1974 року (регулює процес затвердження та обговорення бюджету у Конгресі); Законом про генеральних інспекторів 1978 року (регулює внутрішній аудит); Законом про відповідальність федеральних менеджерів у фінансових питаннях 1982 року (регулює внутрішній контроль); Законом про збалансований бюджет і контроль

над дефіцитом 1985 року; Законами про бюджетну дисципліну 1990 року і 1997 року); Законом про головних посадових осіб з фінансів 1990 року; Законом про реформу федерального кредиту 1990 року; Законом про досягнення результатів в секторі державного управління 1993 року; Законом про реформу державного управління 1994 року; Законом про вдосконалення фінансового менеджменту 1996 року та ін. [21, с. 446–447].

До складу бюджетного законодавства Нової Зеландії, окрім Конституційного акта 1986 року, входять: Закон про державні фінанси 1989 року (з 2004 р. включає в себе Закон про фіскальну відповідальність 1994 року), Закон про державний сектор 1988 року; Закон про державні підприємства 1986 року; Закон про державний аудит 2001 року [21, с. 312–313]. У бюджетних законах містяться всі основні класичні принципи (законодавче затвердження бюджету, щорічність, універсальність, консолідація, специфічність), а також сучасні принципи (підзвітність, прозорість, стабільність, орієнтація на результати) [17].

У Данії спеціальний базовий закон відсутній. Регулювання бюджетного процесу здійснюється, головним чином, актами Міністерства фінансів. До таких нормативних документів належить, перш за все, «Керівництво з управління бюджетом» (*Budget Guidelines Handbook*) [15, с. 56].

Бюджетний процес у Фінляндії, окрім Конституції, регулюється Актом про державний бюджет (1988 р.) з наступними змінами та доповненнями, а також регламентами Парламенту. Детальні положення про розподіл доходів та видатків можуть бути окреслені у постанові (декреті) Уряду [20]. Бюджетна документація окреслює всі доходи, витрати та фінансування центрального уряду міністерствами, відомствами, позабюджетними фондами та фондами соціального страхування. Додаток до бюджету містить детальне пояснення ключових фінансових питань позабюджетних фондів. Доходи, витрати та чисте кредитування для фондів соціального страхування представлені, в основному, в окремому розділі економічного обстеження [14, с. 34].

У Швеції бюджетний процес регулюється, як зазначалося вище, Парламентським актом (1974 р.), а також бюджетним актом (законом) (*Budget Act* (2011:203)), у нашому розумінні – це бюджетний кодекс; Законом про аудит державної діяльності (2002 р.); Законом про місцеві органи влади.

У Бюджетному акті (законі) Швеції наводяться деталі бюджетної процедури, визначаються загальні цілі фіскальної політики. Закон про бюджет передбачає окреме правило, згідно з яким витрати можуть не входити до бюджету та зараховуватися у назви доходів (розділ 3, стаття 5). Це правило стосується підтримки, яка, як правило, фінансується за рахунок асигнувань і не має ніякого зв'язку з податковим законодавством як у формі зниження податків, так і в частині податкового законодавства іншими способами, але просто записується на податкові звіти як кредити. У національних рахунках така підтримка трактується як витрати [12].

Цікавим є те, що існує два різні законопроекти, що мають місце у шведському бюджетному процесі. Уряд презентує «Весняний податковий бюджет» у квітні та «Бюджетний законопроект» у вересні. Ці документи різні за змістом. У Весняному бюджетному законопроекті Уряд пропонує директиви та керівні принципи фіскальної політики та бюджетної політики у довгостроковій перспективі (викладається точка зору на економіку в цілому; обговорюються економіко-політичні проблеми; подаються орієнтовні наслідки впроваджених заходів та потенціалу реформування). Цей документ також передбачає особливості обліку політики розподілу та оцінки стабільності державних фінансів. У законопроекті про бюджет уряд подає конкретні пропозиції на наступний фінансовий рік. Він містить детальні бюджетні пропозиції щодо розподілу урядових видатків та надходжень за різними сферами. У бюджетному законопроекті пропонується розподілити ресурси центрального уряду до 27 різних сфер видатків та розподілити близько 500 асигнувань у цих сферах. Уряд також пропонує чистий кредитний показник у секторі загального державного управління (надлишковий показник) та верхній розмір видатків центрального уряду на наступні три роки (цільовий граничний рівень витрат). Межа видатків представлена для того, щоб показати наявні межі видатків та доходів для досягнення надлишкової мети [19, с. 5].

Висновки. Порівняльний аналіз законодавства допомагає розробникам кодексів або окремих законів різних країн врахувати позитивний зарубіжний досвід. Розгляд конституційних актів зарубіжних країн свідчить про різні підходи держав до врегулювання питань, що стосуються бюджетної сфери. Вважаємо за доцільне у Конституції України в окремому розділі «Публічні фінанси» [11, с. 122] закріпити основні принципи бюджетного процесу, зокрема своєчасність прийняття нормативного акта про бюджет, а також в загальних рисах окреслити види відповідальності відповідних суб'єктів за порушення термінів його складання, розгляду і затвердження. Доцільно запозичити досвід Канади (у провінції якої наявний Закон про фінансову відповідальність і збалансованість бюджету), США (де існують Закон про боротьбу з дефіцитом, Закон про відповідальність федеральних менеджерів у фінансових питаннях, Закон про збалансований бюджет і контроль над дефіцитом, Закон про бюджетну дисципліну), Нової Зеландії (Закон про фіскальну відповідальність) щодо існування окремого нормативного акта, який стосуватиметься особливостей збалансованості бюджету, засобів і способів боротьби з дефіцитом та фінансової відповідальності за допущення незбалансованості бюджету, а також деталізуватиме відповідальність учасників бюджетного процесу.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. Науково-практичний коментар : станом на 1 березня 2011 р. / за заг. ред. Л.К. Воронової, М.П. Кучерявенка. Х. : Право, 2011. 608 с.
2. Конституція Даниї. URL: http://artlibrary2007.narod.ru/cons/cons_daniay_rus.doc
3. Конституція Норвегії. URL: http://artlibrary2007.narod.ru/cons/cons_norvegiay_rus.rar
4. Конституція Соединенных Штатов Америки. URL: http://artlibrary2007.narod.ru/cons/cons_usa_rus.doc
5. Конституція Финляндии. URL: http://artlibrary2007.narod.ru/cons/cons_finland_rus.doc
6. Конституция Федеративной республики Германия. URL: http://artlibrary2007.narod.ru/cons/cons_germany_rus.doc
7. Конституция Франции. URL: http://artlibrary2007.narod.ru/cons/cons_france_rus.doc
8. Конституция Швеции. URL: http://artlibrary2007.narod.ru/cons/cons_shveciay_rus.rar
9. Музика-Стефанчук О.А. Фінансове право : навчальний посібник. 4-те вид., доповн. та переробл. К. : Ін Юре, 2018. 348 с.
10. Орлюк О.П. Фінансове право. Академічний курс : підручник. К. : Юрінком Інтер, 2010. 808 с.
11. Савченко Г.С. Бюджетне законодавство України: проблеми становлення та розвитку : монографія. К. : «НВП «Інтерсервіс», 2013. 186 с.
12. Budget Act. Sweden: 2011:203. URL: <https://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-finance/central-government-budget/budget-act-budgetlagen/>
13. Gesetz über die Grundsätze des Haushaltsrechts des Bundes und der Länder. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/hgrg/>
14. Hansen T., M. El Rayess, T. Irwin, J. Seiwald. Finland Fiscal Transparency Evaluation / International Monetary Fund. Washington, D.C., 2015. 80 p. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr1560.pdf>
15. Jón R. Blöndal and Michael Ruffner. Budgeting in Denmark: Organisation for Economic Co-operation and Development Journal on Budgeting, Paris, France: Vol. 4, № 1, 2004. 79 p. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-journal-on-budgeting/volume-4/issue-1_budget-v4-1-en
16. Loi organique relative aux lois de finances du 1er août 2001 n° 2001-692. URL: <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/ordonnance-finances.asp>
17. New Zeland legislation. URL: <http://legislation.govt.nz>
18. Ordonnance portant loi organique relative aux lois de finances du 2 janvier 1959 n°59-2. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000339591>
19. Södersten A. Constitutional change through euro crisis law: «Sweden». Law Department project funded by the Research Council of the EUI: 2014. 41 p. URL: <https://docplayer.net/50071408-Constitutional-change-through-euro-crisis-law-sweden.html>

20. State Budget Act. Finland: 423/1988. URL: http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1988/en19880423_20060447.pdf

21. The legal Framework for Budget System: Organisation for Economic Co-operation and Development Journal on Budgeting, An International Comparison. / Lienert I., et. al. Paris, France: Vol. 4, № 3, 2004. 483 p. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-journal-on-budgeting/volume-4/issue-3_budget-v4-3-en

* Андрущенко Галина Сергіївна – аспірантка юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Стаття надійшла до редакції 7 серпня 2018 р.

УДК 342.9.(343.6(037))

Євген Мороз *

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті проаналізовано нормативно-правове закріплення процесуального статусу органів державного фінансового контролю (до яких віднесено Рахункову палату і центральний орган виконавчої влади, уповноважений на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю – Державну аудиторську службу та її міжрегіональні територіальні підрозділи) у справах про адміністративні правопорушення. Узагальнено права і обов'язки таких органів як суб'єктів, що здійснюють владні повноваження з виявлення ознак адміністративних правопорушень і розгляду та вирішення справ в адміністративно-деліктному провадженні. Вказано на можливість органів державного фінансового контролю бути потерпілими і особами, які притягаються до адміністративної відповідальності. Висловлено авторське бачення напрямів удосконалення процесуального статусу цих органів в справах про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: органи державного фінансового контролю, адміністративно-деліктний процес, провадження у справах про адміністративні правопорушення, процесуальний статус, права і обов'язки, суб'єкти адміністративно-деліктного провадження.

Мороз Е. С. Процессуальный статус органов государственного финансового контроля в административно-деликтном производстве.

В статье проанализировано нормативно-правовое закрепление процессуального статуса органов государственного финансового контроля (к которым отнесена Счетная палата и центральный орган исполнительной власти, уполномоченный на реализацию государственной политики в сфере государственного финансового контроля – Государственная аудиторская служба и ее межрегиональные территориальные подразделения) по делам об административных правонарушениях. Обобщены права и обязанности таких органов как субъектов, которые осуществляют властные полномочия по выявлению признаков административных правонарушений и рассмотрения дел в административно-деликтном производстве. Указано на возможность органов государственного финансового контроля быть потерпевшими и лицами, которые привлекаются к административной ответственности. Выражено авторское видение направлений усовершенствования процессуального статуса этих органов в делах об административных правонарушениях.

Ключевые слова: органы государственного финансового контроля, административно-деликтный процесс, производство по делам об административных правонарушениях, процессуальный статус, права и обязанности, субъекты административно-деликтного производства.